

REPROGRAMOVÁNÍ, METAPLASIE (- TRANSDIFERENCIACE?!)

- metaplasie** – přeměna kmenové nebo progenitorové buňky jednoho typu tkáně v progenitor tkáně jiné
- transdiferenciace** – přeměna buňky jednoho typu na buňku typu jiného bez průchodu buněčným cyklem
- transdeterminace** – metaplasie v průběhu embryogeneze

Rawlins & Hogan (2006) Development 133, 2455-2465

Potenciální možnosti:

1) Přímá přeměna fenotypu buňky jednoho typu v buňku typu jiného

- s proliferací (metaplasie)
- bez proliferace (pravá transdiferenciace)

2) Prvně směrem zpět v diferenciací řadě a následně diferenciací do jiné diferenciací řady (rediferenciace a následně diferenciací).

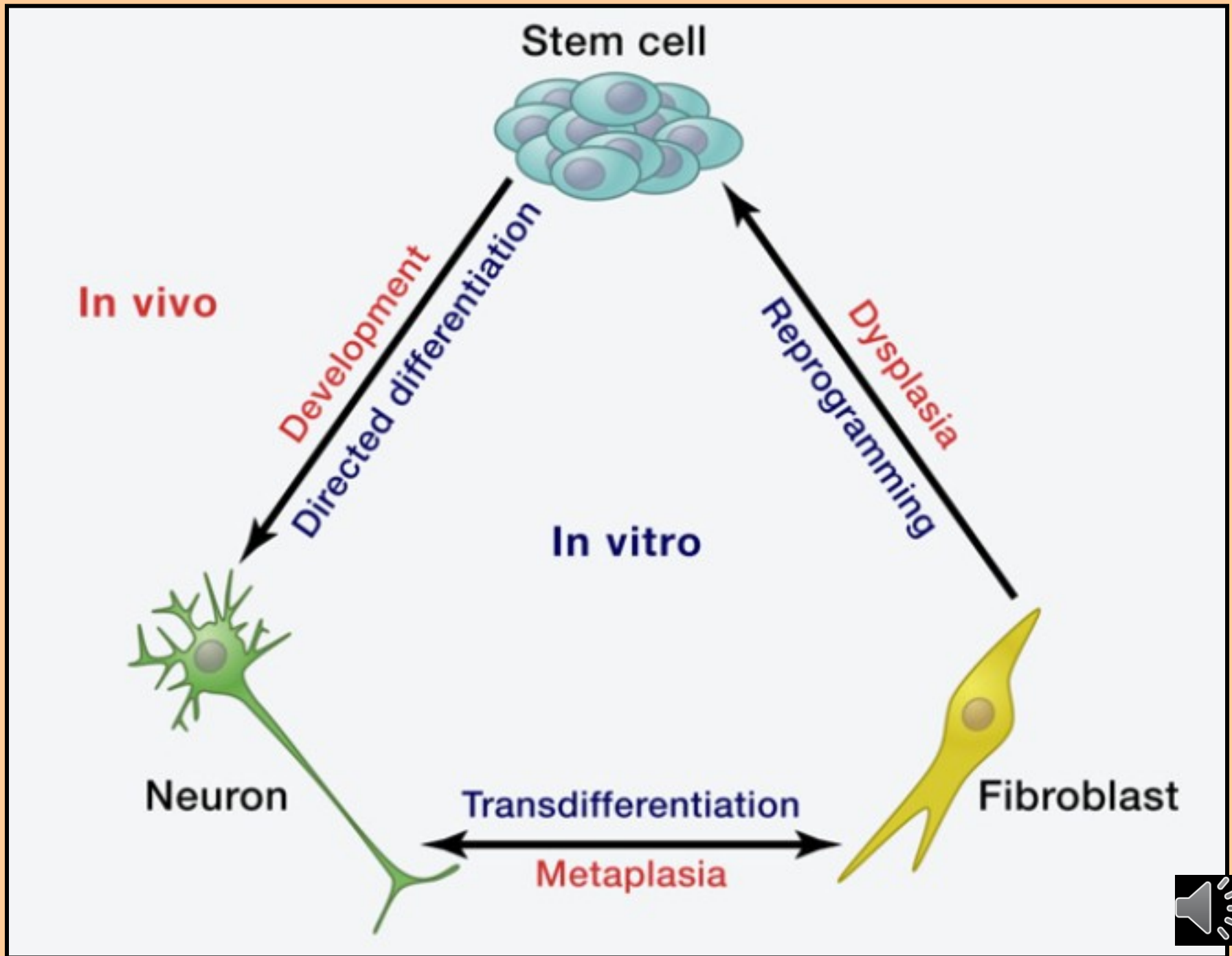
Za pozorované jevy zřejmě ale odpovídají zbytkové populace progenitorů.

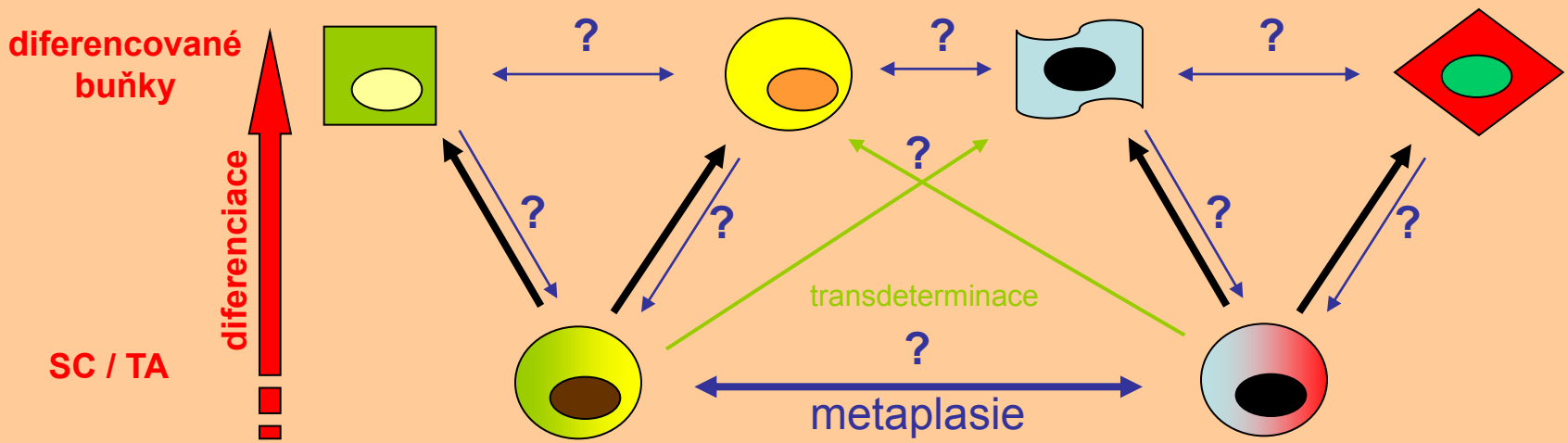
- s proliferací
- bez proliferace (silně nepravděpodobné)

Přístupy:

- Vnějšími faktory
- Exogenní expresí vhodných genů
- Přeprogramováním jádra cytoplasmou jiné buňky (sem patří i terapeutické klonování)
- Kombinací výše zmíněných postupů

- změny v metylaci DNA / metylačním paternu (CpG a CpA oblasti)
tyto modifikace jsou relativně obtížně změnitelné
- změny v metylaci / acetylaci / fosforylaci histonů
- telomery / telomerázy
- změny v PcG proteinech

=> transkripce jiných genů = jiný fenotyp

A. Vnějšími faktory (cytokiny, vnější podmínky)

- původně mála a často sporná účinnost
- závislé na buněčném typu, často jen u SCs a TA buněk
- pokud je to možné, tak se většinou jedná o malou změnu / krok
(Inení úplně jasné, jestli je potřeba rediferenciace!)
- uplatnitelnost *in vitro* spíše s některou z dalších metod a zejména pro zachování získaného fenotypu re- / transdeterminovaných buněk

(- v současné době obrovská progrese a většina výše uvedeného neplatí?)

Příklady:

- exokrinní buňky pankreatu -> hepatocyty
- epitel hltanu -> střevní epitel (po poškození žaludečnými kyselinami, tzv. Barrettova metaplasie)
- progenitory glií ???
- pigmentové buňky oka (iris) -> buňky rohovky (u čolka)
- některé kultivační experimenty ukazují, že různé progenitory / SCs mohou nabývat fenotypu jiné diferenciační řady, např SCs / TA epidermis x nervová tkáň

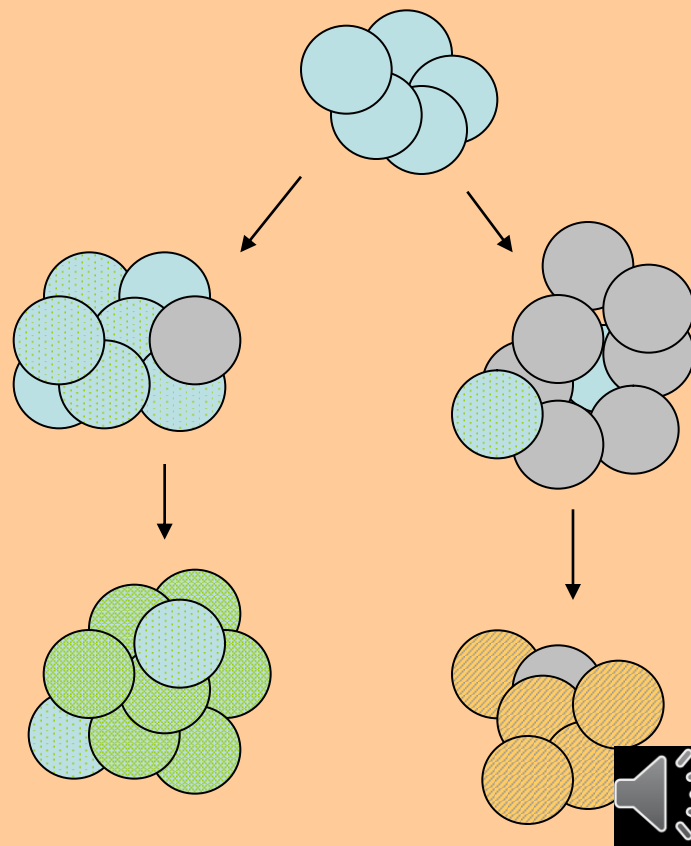
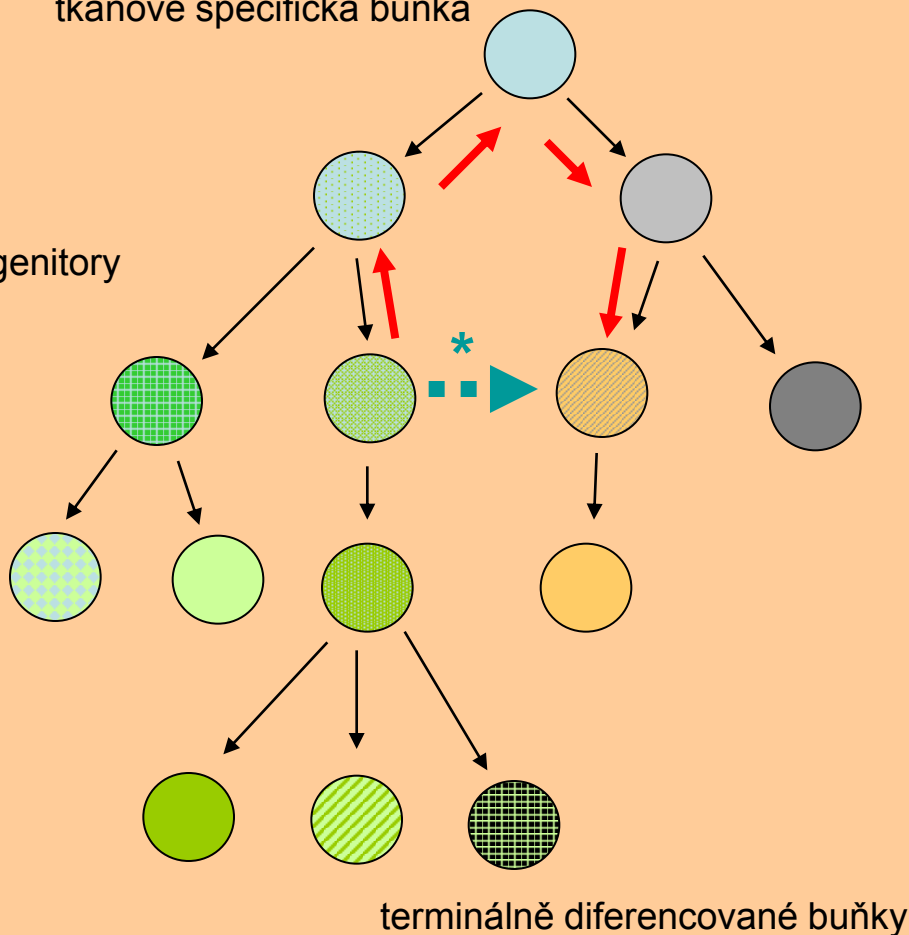
Pleopotence* x reprogramování

(změna v determinaci)

multipotentní
tkáňově specifická buňka

persistující progenitory

progenitory

B. Ektopická/exogenní exprese vhodných genů

- výrazně účinnější než působení vnějších faktorů
- „vhodné“ geny jsou zejména cytoplasmatické pro-onkogeny / onkogeny a transkripční faktory
- epigenetická paměť buněk (zejména metylace DNA), ale nedovoluje úplnou změnu, je potřeba několikateré dělení buněk, pokud je daná změna vůbec možná, vlastní fenotyp se ale mění velice rychle

Příklady:

- nadbytečná exprese **Ras** a **c-Myc** indukuje částečnou rediferenciaci a transformaci
- exprese **Pdx1** (marker β -buněk pankreatu) navozuje částečný fenotyp β -buněk u hepatocytu a střevních epiteliálních buněk
- exogenní exprese **c-Myc**, **Klf4**, **Oct4** a **Sox2** navozuje fenotyp ESCs => **iPSCs** u embryonálních fibroblastů (myš), ale i další buňky
- transdeterminace **Pax** a **Hox** geny (např. Pax-6 a oči)

iPS buňky – indukované pluripotentní buňky

(Hochedlinger & Plath 2009)

Developmental potential

Totipotent

Zygote

Pluripotent

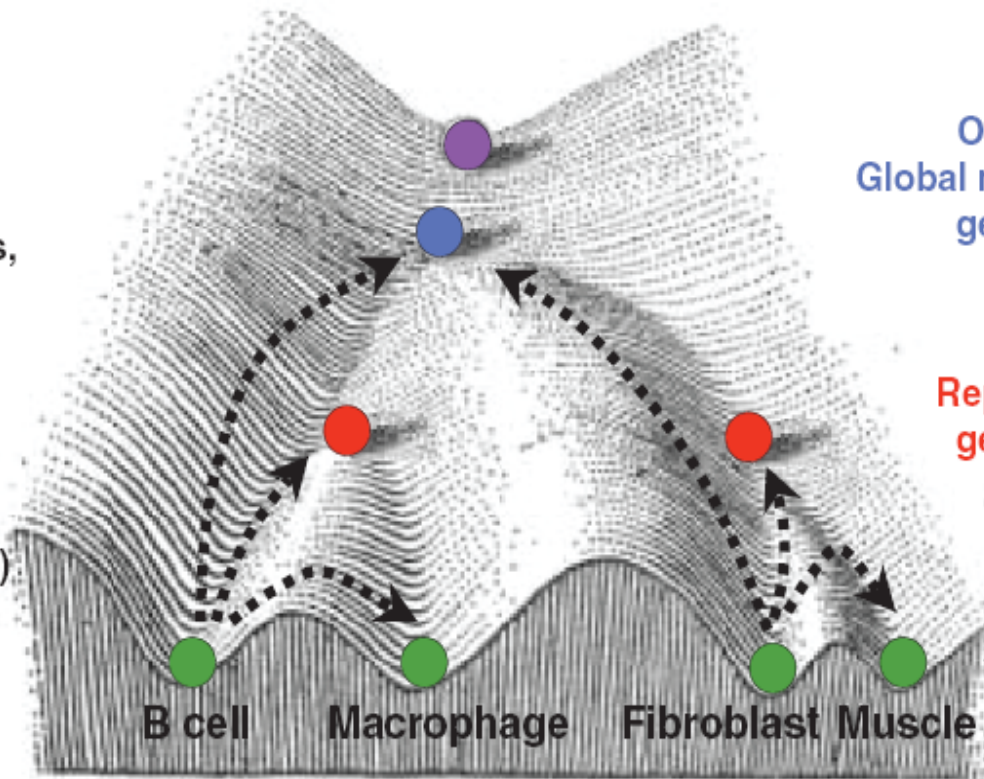
ICM/ES cells, EG cells,
EC cells, mGS cells
iPS cells

Multipotent

Adult stem cells
(partially
reprogrammed cells?)

Unipotent

Differentiated cell
types

Epigenetic status

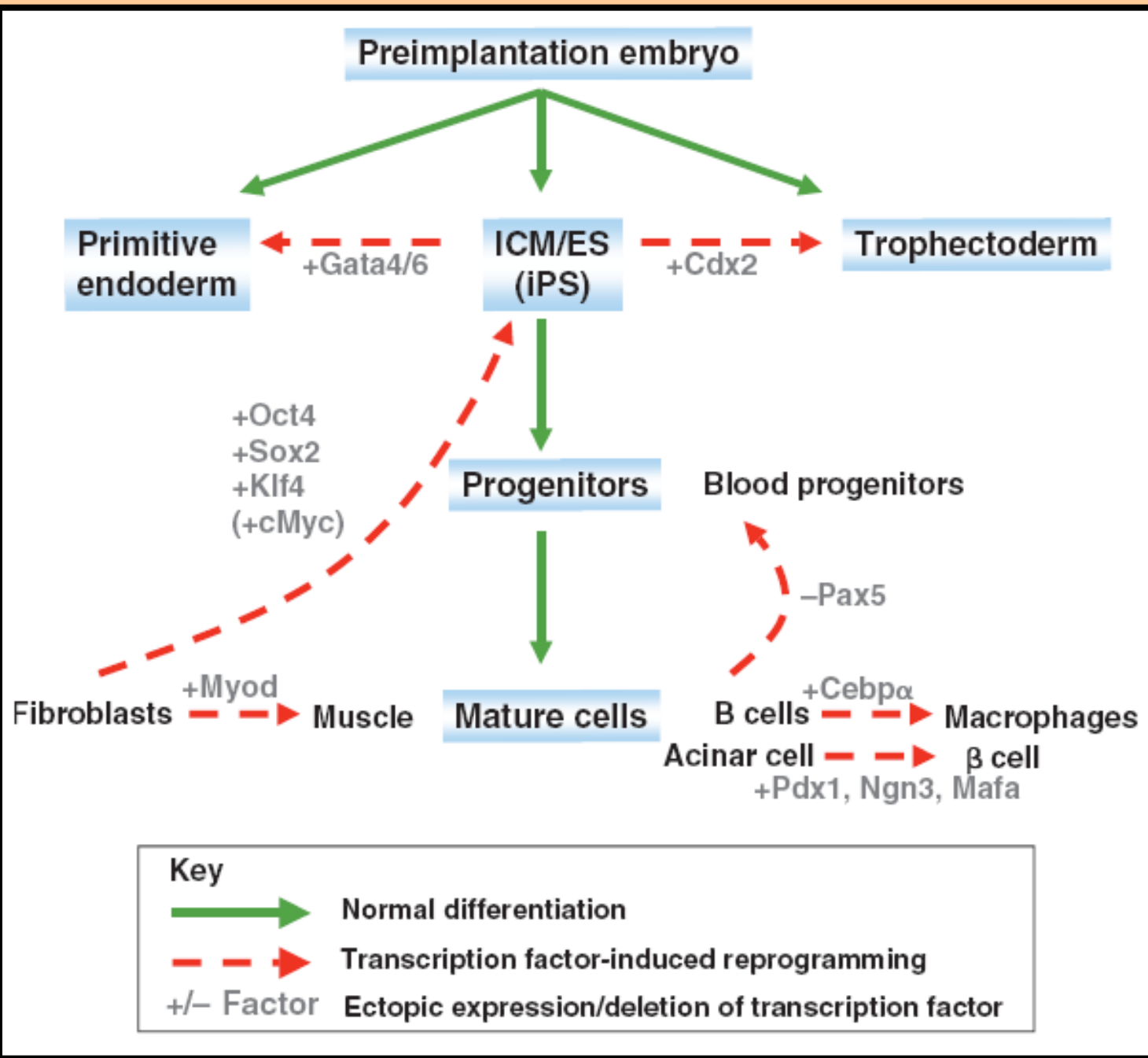
Global DNA demethylation

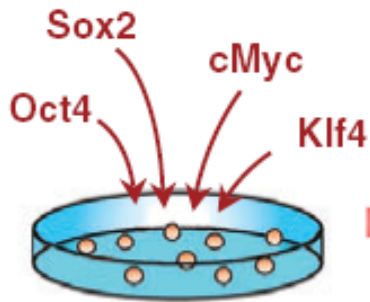
Only active X chromosomes;
Global repression of differentiation
genes by Polycomb proteins;
Promoter hypomethylation

X inactivation;
Repression of lineage-specific
genes by Polycomb proteins;
Promoter hypermethylation

X inactivation;
Derepression of
Polycomb silenced
lineage genes;
Promoter hypermethylation

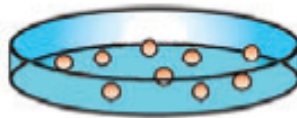

Somatic cells

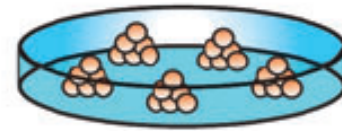
- Somatic markers silenced
- Activation of SSEA1

Intermediate cells
(transient population)

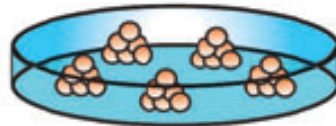
- Silencing of retroviral transgenes
- Activation of pluripotency genes
- Activation of telomerase
- Reactivation of silent X chromosome in female cells
- Teratomas and germline chimeras

iPS cells

- Knockdown of lineage genes
- Inhibition of DNA methylation

Partially reprogrammed cells
(stable cell lines)

- Viral transgenes on
- Proliferation genes activated
- Pluripotency genes silent
- Aberrant expression of lineage genes
- Teratomas, but no adult chimeras

Endogenní
transkripční faktory

daný/původní fenotyp buňky

Exogenní(ektopické)
transkripční faktory

požadovaný fenotyp buňky

Endogenně regulovaný
výsledný fenotyp buňky

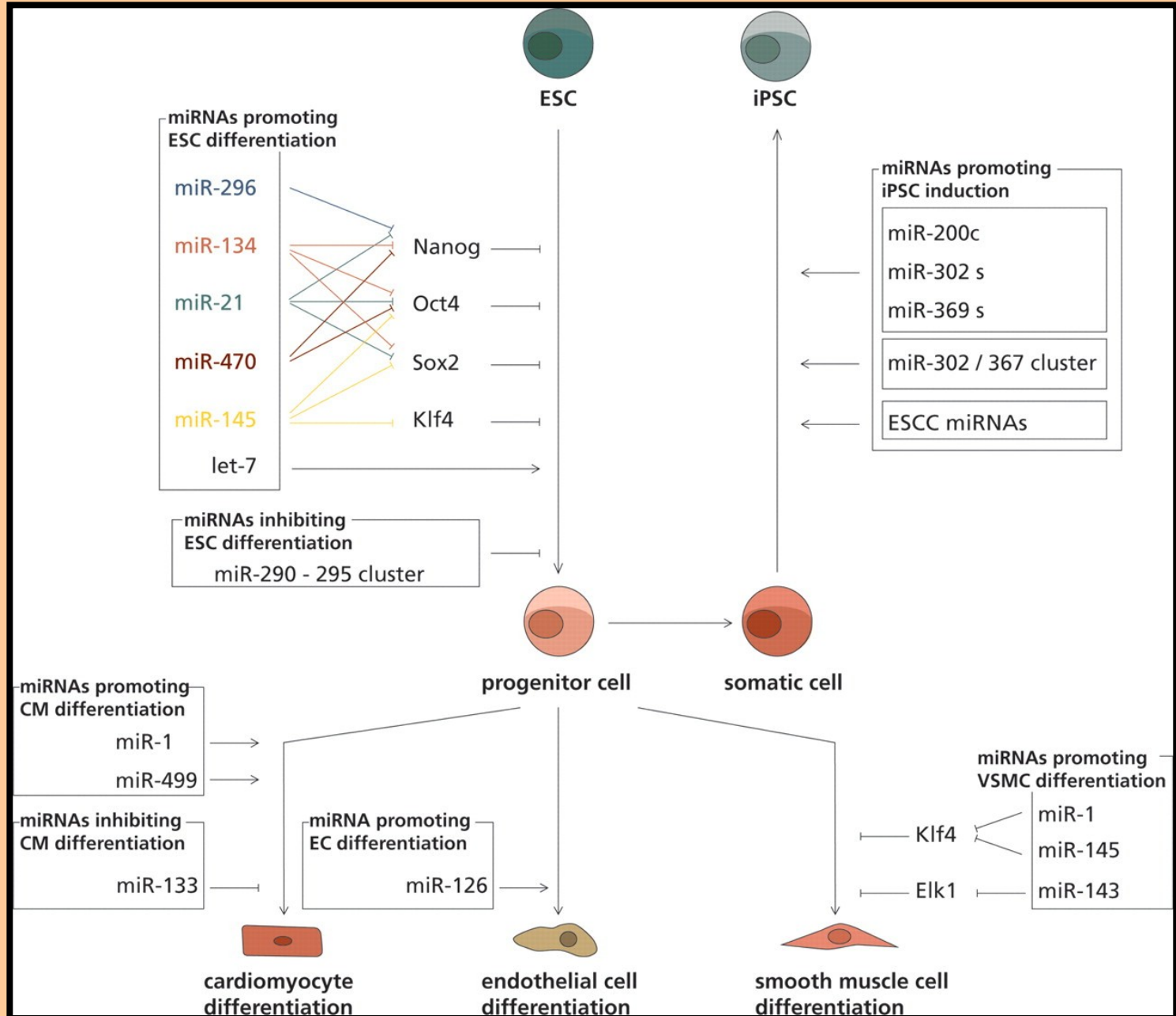
Exogenně dodané transkripční faktory nebývají dostatečně pevně fixovány v genomu

- poškození genomu (vlastní vnesení exogenní informace)

- destabilizace fenotypu, částečné reprogramování, reverze fenotypu, nežádoucí transformace

miRNA jako regulátor fenotypu buněk

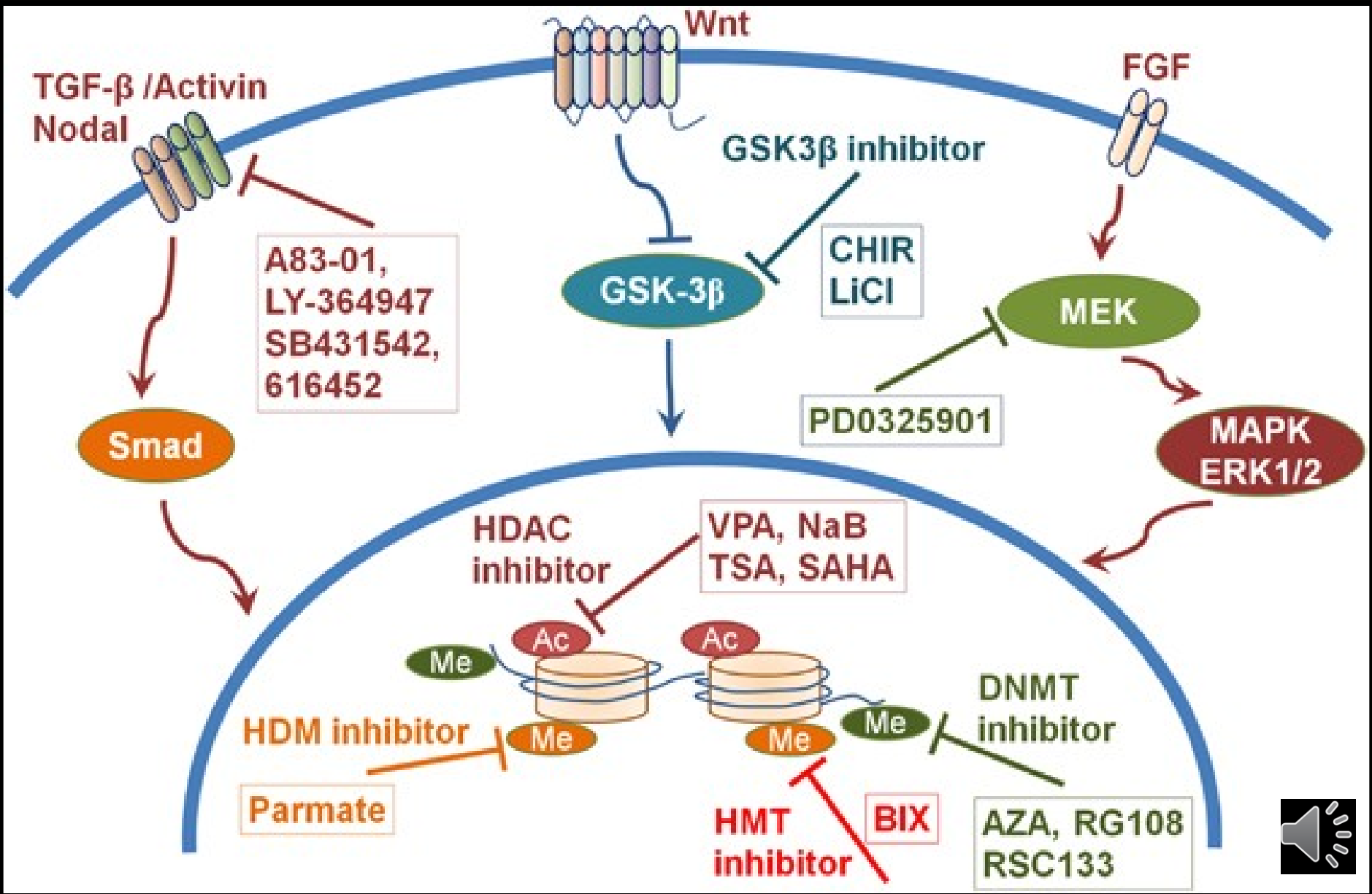

Příklady reprogramování prostřednictvím exogenní exprese příslušných genů

Cell origin	Derived cell type	References
Examples of reprogramming		
Fibroblasts	iPS cells	
Oct4, Sox2, Klf4, c-MYC		Takahashi ¹³
Oct4, Sox2 + valproic acid		Huangfu, ⁸⁰
Oct4, Sox2, c-MYC + kenpaullone		Lyssiotis ⁸³
Oct4, Klf4 + CHIR99021 (MEFs)		Li ⁸²
Examples of transdifferentiation and direct reprogramming		
Fibroblasts	Muscle	
MyoD		Davis ³⁴
Pancreatic (exocrine)	Pancreatic (beta cells)	
Ngn3, Pdx1, Mafa		Zhou ⁴⁴
Fibroblasts	Neurons	
Ascl1, Brn2, Myt1l		Vierbuchen ²⁶
Fibroblasts	Cardiomyocytes	
Gata4, Mef2c, Tbx5		Ieda ²⁷
Gata4, Mef2c, Tbx5, Hand2		Song ⁴⁵
Gata4, Mef2c, Tbx5, VEGF		Mathison ⁴⁹
Mef2c, Myocardin, and Tbx5		Protze ⁴⁶
Fibroblasts	Cardiomyocytes	
Myocardin, miR-1, miR-133, GHMT		Nam ²⁹
Fibroblasts	Endothelial cells	
Oct4, Sox2, Klf4, c-MYC (4-day partial reprogramming)		Margariti ⁵⁵
Oct4, Sox2, Klf4, c-MYC (Short reprogramming)		Li ⁶²
Amniotic	Endothelial cells	
ETV2, FLII, ERG1		Ginsberg ⁶⁴

Reprogramování prostřednictvím malých molekul, chemických inhibitorů

Reprogramování prostřednictvím malých molekul, chemických inhibitorů

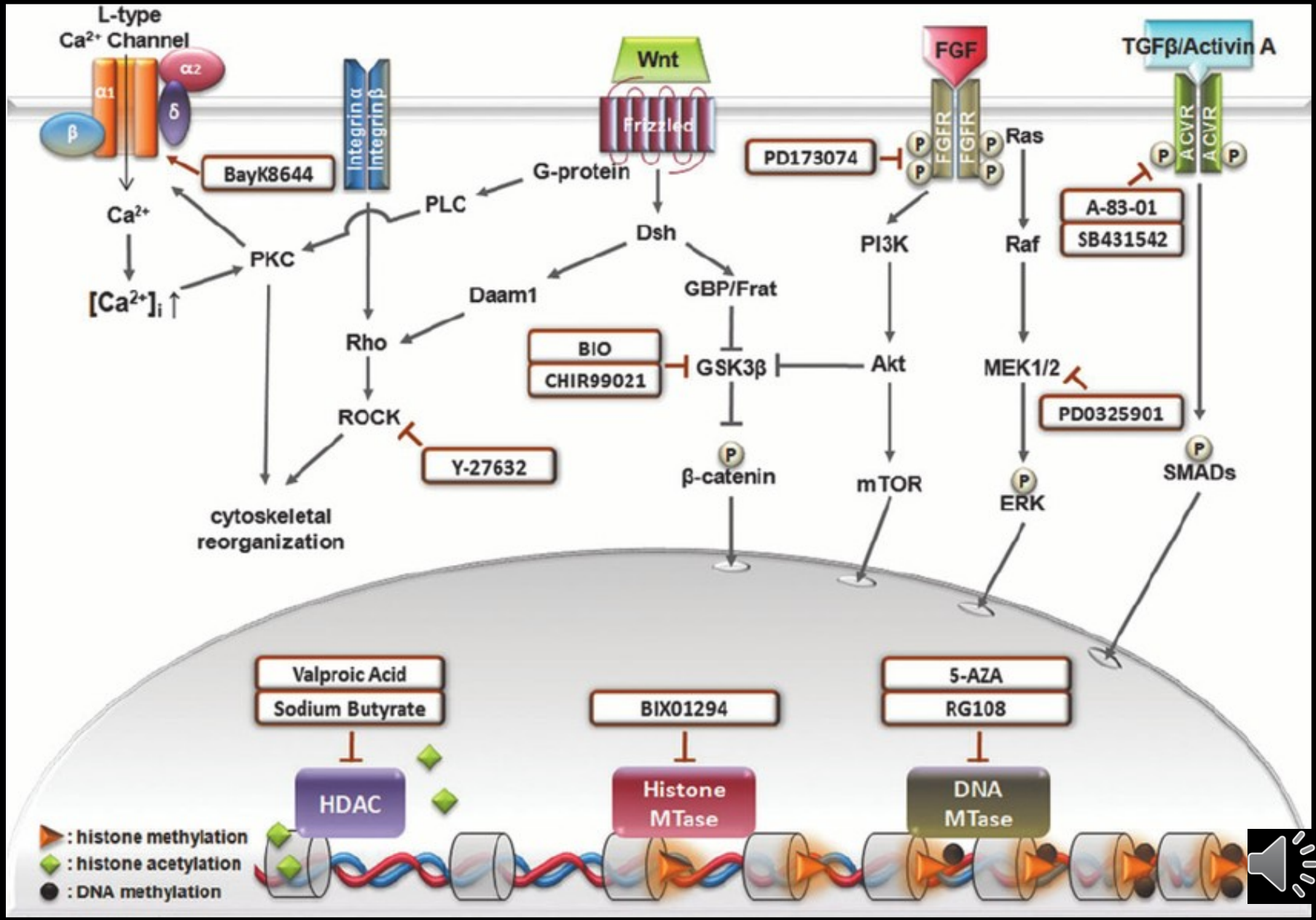
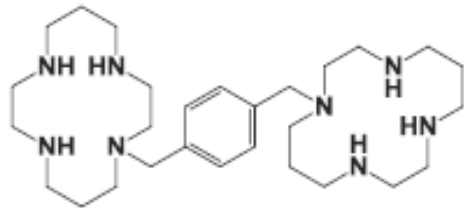

TABLE 2: Small molecule compounds that might replace Yamanaka factors.

Replacement for TF	Name concentration	Concentration	Host cell species	Function or target	Reference
Oct4, Nanog	SAHA-PIP delta	100 nM	Mouse	<i>Histone deacetylase inhibitor</i>	Pandian et al. (2014) [65]
Sox2 (with BIX) or Oct4	RG108	0.04–500 μ M	Mouse	DMNT inhibitor	Shi et al. (2008) [32, 33, 72]
Oct4	BIX	0.5–2 μ M	Mouse	G9a HMTase inhibitor	Shi et al. (2008) [32, 33, 72]
Sox2	CHIR	3–10 μ M	Mouse, human	GSK-3 β inhibitor that activates Wnt signalling pathway	Li et al. (2011) [73]
Klf4	Kenpaullone	5 μ M	Mouse	GSK-3/CDKs inhibitor	Lyssiotis et al. (2009) [42]
Sox2	616452 (E-616452, Repsox)	1 μ M	Mouse, human	TGF- β inhibitor (ALK inhibitor II)	Ichida et al. (2009) [63]
Sox2	LY-364947	1 μ M	Mouse	TGF- β inhibitor	Staerk et al. (2011) [74]
Sox2, Klf4 (with A-83-01)	AMI-5	5 μ M	Mouse	Protein arginine methyltransferase inhibitor	Yuan et al. (2011) [64]
Sox2	Dasatinib	0.5 μ M	Mouse	Src family tyrosine kinase inhibitor	Staerk et al. (2011) [74]
Sox2	iPYrazine (iPY)	10 μ M	Mouse	Src family tyrosine kinase inhibitor	Staerk et al. (2011) [74]
Sox2	PPI	10 μ M	Mouse	Src family tyrosine kinase inhibitor	Staerk et al. (2011) [74]
Oct 4 with FSK and 2-Me-5HT	D4476	5 μ M	Mouse	CKI inhibitor	Hou et al. (2013) [27]
Sox2	BayK	2 μ M	Mouse	An L-channel calcium agonist	Shi et al. (2008) [32, 33, 72]
Oct4, when used with 2-Me-5HT, and D4476	FSK	10–50 μ M	Mouse	cAMP agonist	Hou et al. (2013) [27]
Oct4 with FSK and D4476	2-Me-5HT	5 μ M	Mouse	5-HT3 agonist	Hou et al. (2013) [27]
Sox2, Klf4, and C-Myc	Oxysterol	0.5–1 μ M	Mouse	Sonic hedgehog signaling	Moon et al. (2011) [75]
Sox2, Klf4, and C-Myc	Purmorphamine	0.5–1 μ M	Mouse	Sonic hedgehog signaling	Moon et al. (2011) [75]
Sox2, Klf4, and C-Myc	Shh	500 ng/mL	Mouse	Sonic hedgehog signaling	Moon et al. (2011) [75]

Note: small molecules can substitute for certain TFs and/or improve reprogramming efficiency by epigenetic modifications or signaling pathway regulation. BayK, Bay K8644; BIX, BIX-01294; CHIR, CHIR99021; CKI, casein kinase I; DNMT, DNA methyltransferase; DNP, 2,4-dinitrophenol; DZNep, 3-deazaneplanocin; FSK, forskolin; HDAC, histone deacetylase; G9a HMTase, G9a histone methyltransferase; IP3K, inositol triphosphate 3-kinase; PDK1, phosphoinositide dependent kinase 1; SAHA, suberoylanilide hydroxamic acid; TF, transcription factor; TSA, trichostatin A; VPA, valproic acid; 2-Me-5HT, 2-methyl-5-hydroxytryptamine; 5-aza-CR, AZA, 5-azacytidine; 8-Br-cAMP, 8-bromoadenosine cyclic monophosphate.

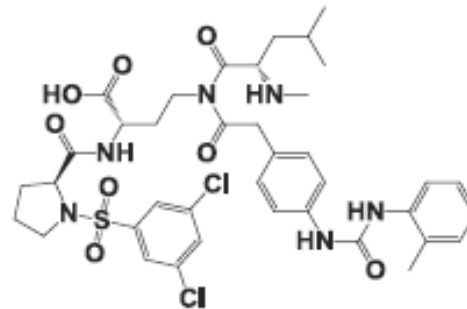

AMD3100

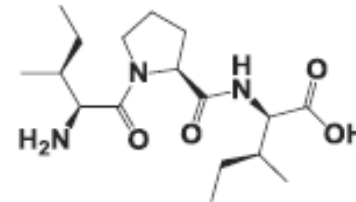
CXCR4 inhibitor

Mobilize HSCs into the peripheral circulation

BIO5192

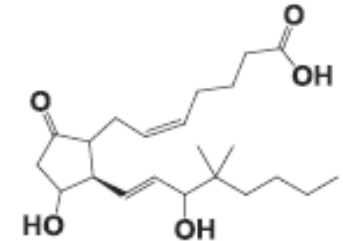
VLA-4 inhibitor

Diprotin A

DPP4 inhibitor

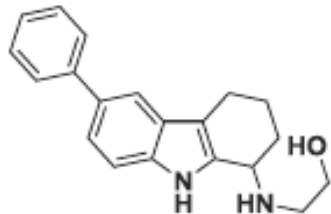
**Enhances HSPC homing
and self-renewal**

dmPGE2

Stable PGE2 analog

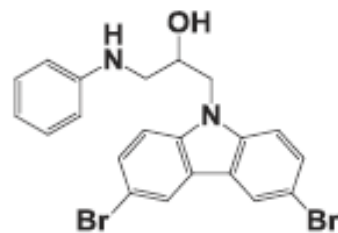
**Enhances HSC engraftment
*in vivo***

CASIN

Cdc42 inhibitor

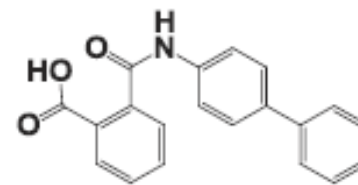
**Rejuvenates aged HSC
functions**

P7C3

Target unknown

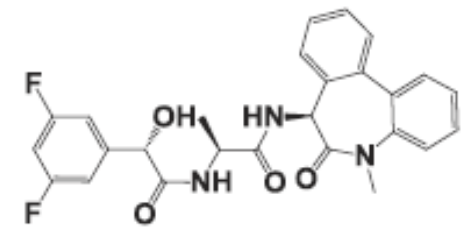
**Enhances neurogenesis
*in vivo***

Kartogenin

Blocking Filamin A/CBF β interaction

Induces chondrogenesis

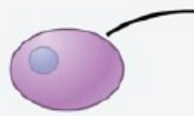
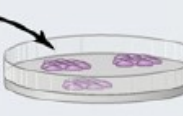

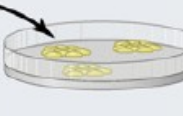

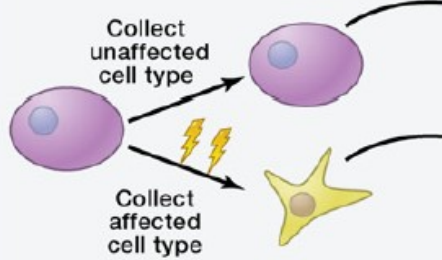
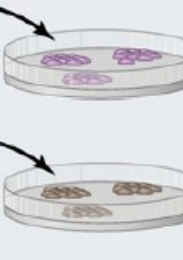

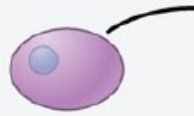
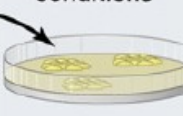

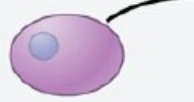
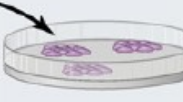

LY411575

γ -secretase inhibitor

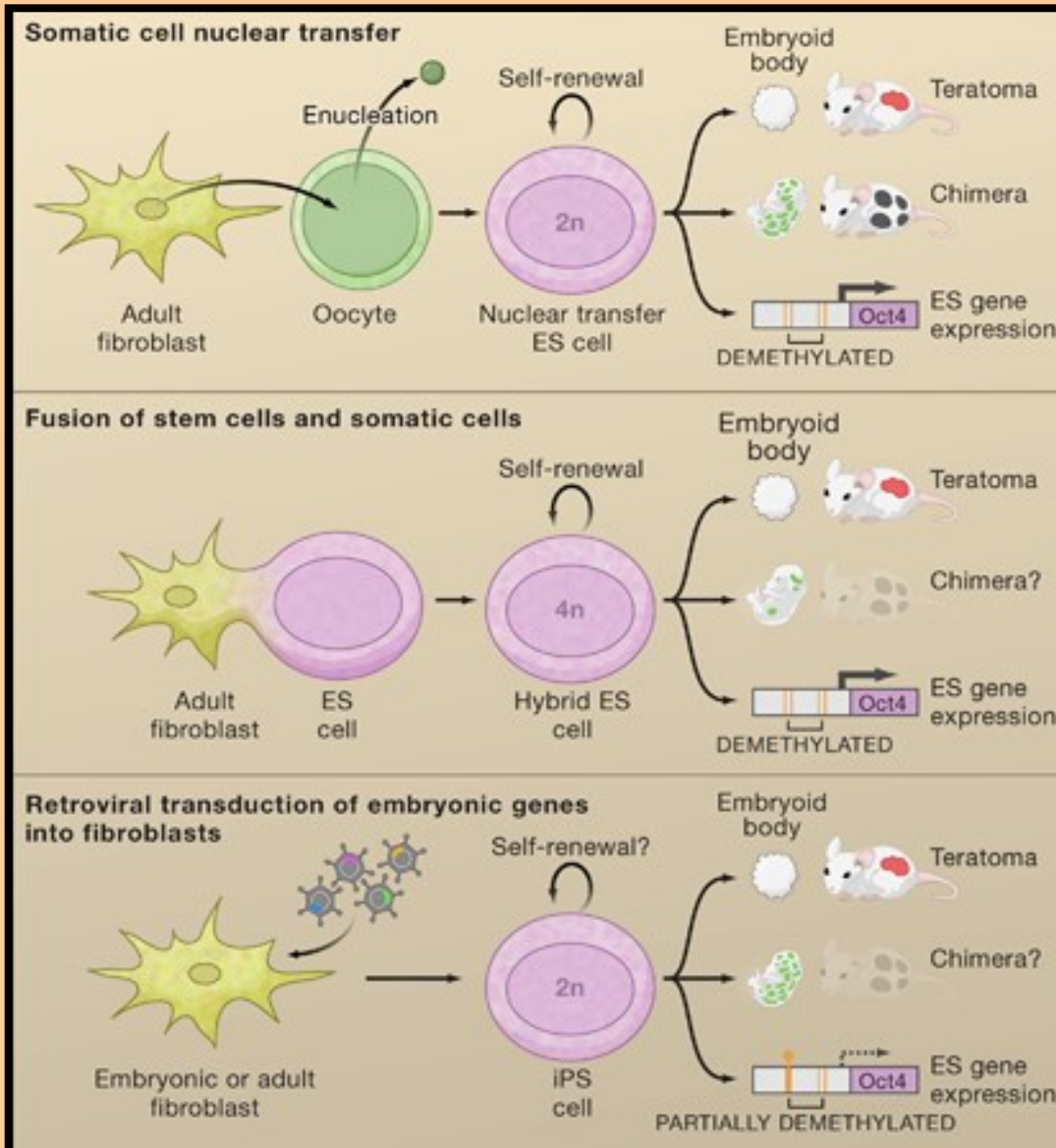
**Induces supporting cells
into hair cells**

Využití iPSC pro studium nemocí atd.

Patient-specific disease models	Donor's cell	Uniform environmental conditions	Reset epigenome	iPS cells predisposed to disease?	Directed differentiation to target cell type	Useful disease-specific phenotype for modeling?
Healthy control						Control
Genetic disease						Yes
Environmental or epigenetic disease						No
Induced-disease models						Yes
Epigenetic, any donor						

C. Přeprogramováním jádra cytoplasmou jiné buňky

- závislost na momentálním stavu buňky
- velice účinné, ale přenos jádra málo úspěšný u savců
- fúze buněk je ale relativně běžná

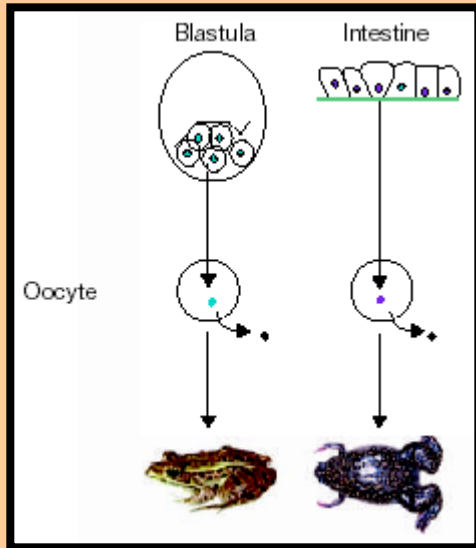
buněčná fúze – spojení cytoplasmy a jader dvou buněk za vzniku buňky jedině

heterokaryon – produkt fúze buněk jasně odlišitelnými dvěma nebo i více jádry

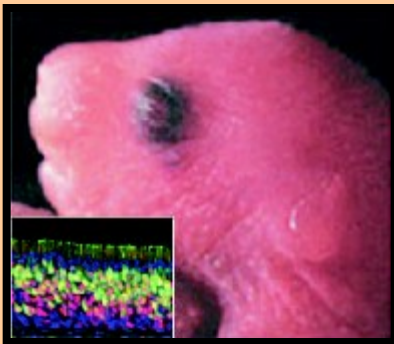
hybridní buňka – vznikne když heterokaryon projde mitózou za vzniku buňky s jedním jádrem ale s více jak 2n DNA (nemusí obsahovat kompletní jadernou DNA původních buněk)

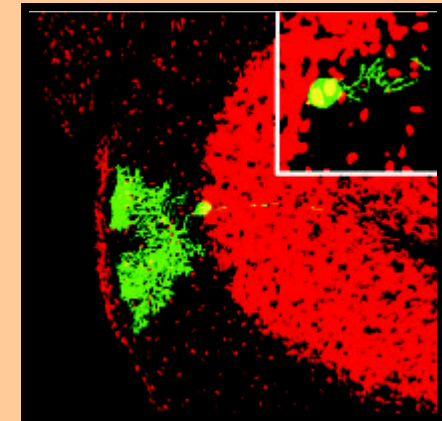
Úplné reprogramování terminálně diferencované buňky cytoplasmou oocyty u žab (ale i savci).

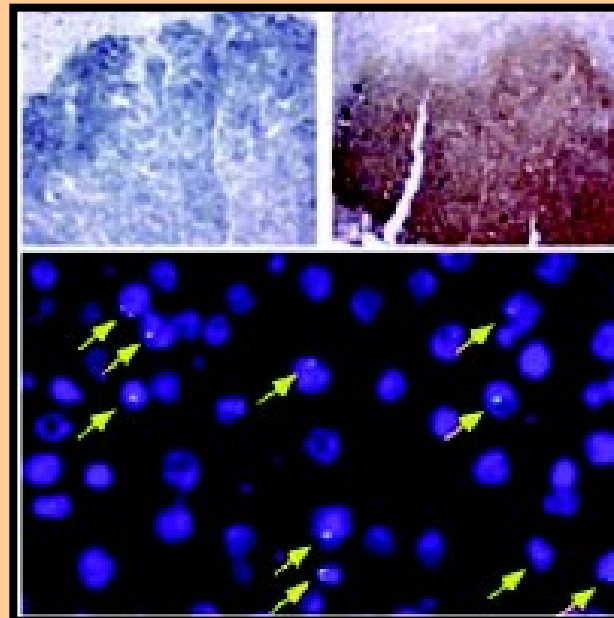
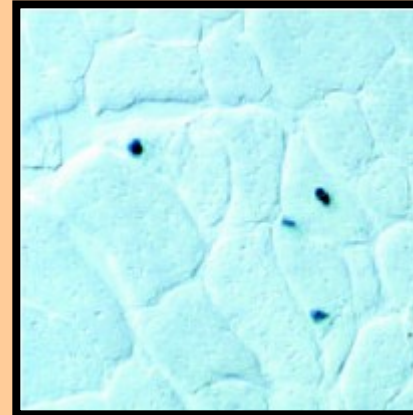
Myš klonovaná z jádra čichového nervu

Heterokaryon Purkiňova neuronu v mozečku a GFP⁺-BMSSC

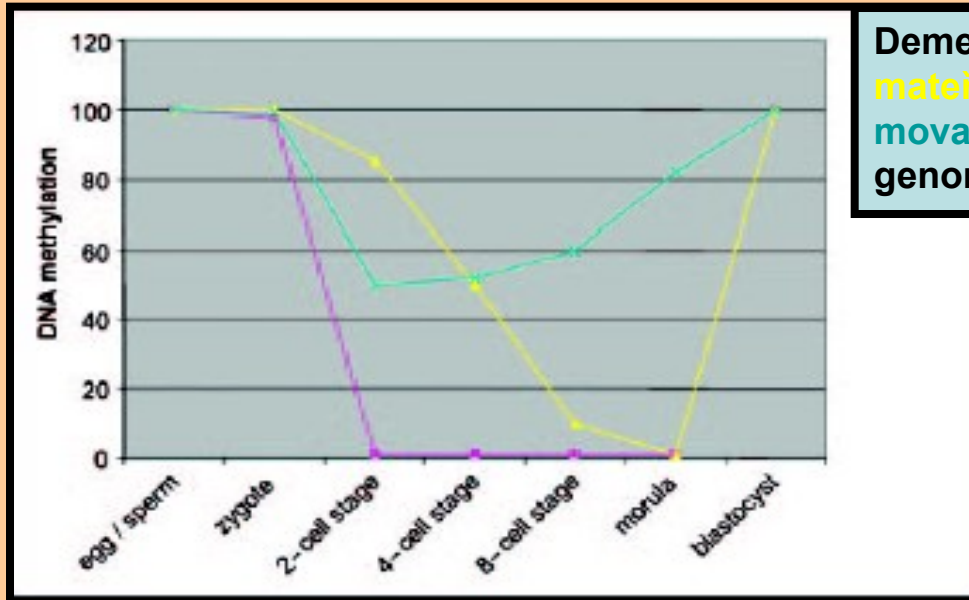
BMSSCs exprimující β -galaktosidázu pod kontrolou svalově specifického promotoru

Regenerace samičích Fah^{-/-} letálních jater (FAH – fumarylacetoacetate hydroláza) transplantací samčích HSCs
Detekce Y chromozomu v játrech po transplantaci (dole) a FAH aktivity vpravo nahoře.

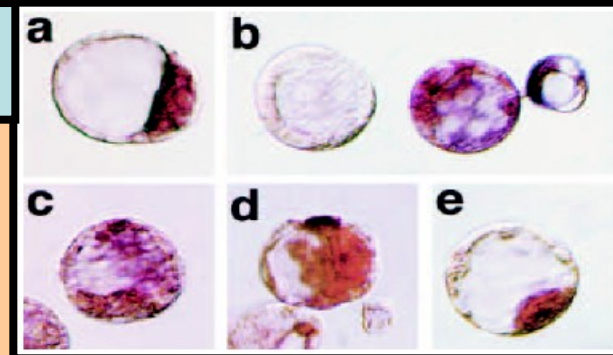
Reprogramování jádra, metylace DNA a chyby v embryogenezi

Demethylace **otcovského**, **mateřského** a **reprogramovaného** (jaderný přenos) genomu

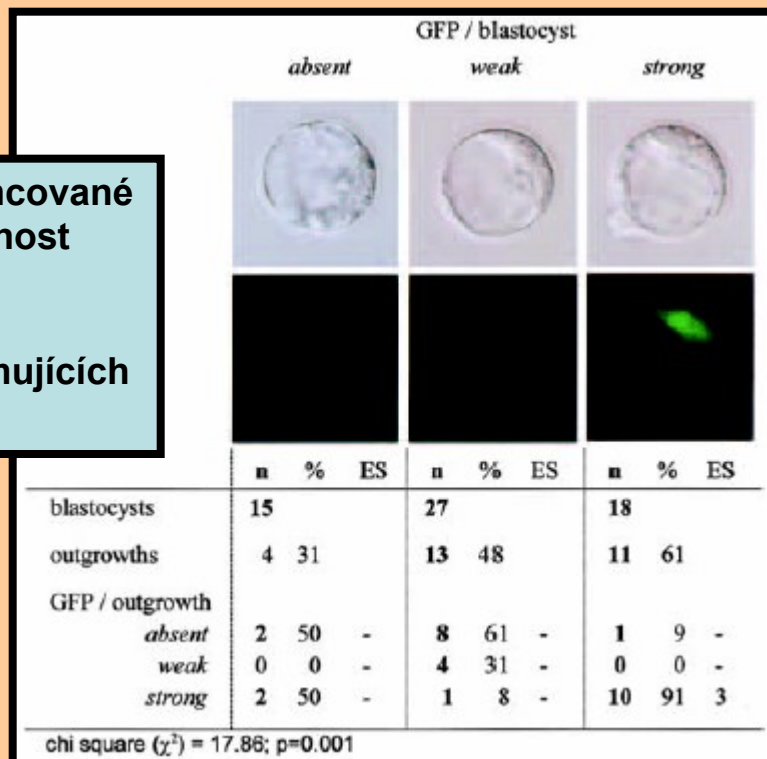
Blastocyst type	n	Oct4 mRNA n (%)		
		ICM restricted	ICM and TE	not detected
Cumulus cell clone	53 ^d	18 (34.0) ^a	29 (54.7) ^a	6 (11.3) ^a
IVF	30	23 (76.7) ^b	4 (13.3) ^b	3 (10) ^a
ICSI	80	60 (75.0) ^b	9 (11.3) ^b	11 (13.8) ^{a,b}
In vivo fertilized	75	70 (93.3) ^c	3 (4.0) ^b	2 (2.7) ^{a,c}

Analýza exprese Oct4 mRNA u klonovaných a kontrolních blastocyst (*in situ* hybridizace).

Účinek reprogramování jádra diferencované buňky na expresi Oct4-GFP a schopnost růstu ICM.

Vývoj klonů a IVF/ICSI embryí exprimujících GFP *in vitro*.

Nucleus donor	Reconstructed oocytes n	Two-cell stage n (%)	Morulae (% of 2 cells)	Blastocysts n (% of 2 cells)	GFP fluorescent blastocysts n (%)	Replicates n
Wild-type nuclei						
Cumulus cell	1065	852 (80) ^a	30	85 (10) ^a	NA	20
Oct4-GFP nuclei						
Cumulus cell	2513	1935 (77) ^{a,b}	30	165 (9) ^a	135 (82) ^a	39
Germ cell	603	500 (83) ^{a,c}	81	278 (56) ^b	272 (98) ^b	15
IVF	895 ^e	665 (74) ^d	91	490 (74) ^c	485 (99) ^b	12
ICSI	1135 ^f	806 (71) ^d	86	440 (55) ^b	395 (90) ^c	18

IVF, in vitro fertilized; ICSI, intracytoplasmic sperm injection; GFP, Green Fluorescent Protein; NA, not applicable.

Comparison of proportions (%) based on Student *t* test (two tails); superscripts a-d indicate significant difference ($p < 0.05$) between the values within the same column.

^eInseminated.

^fSurvived sperm injection.

